

Diospaq kausasunchis juñunakuypi astawan yachanapaq

2-8 MARZO

**BIBLIAPI QORI JINA YACHACHIKUYKUNA |
GÉNESIS 22, 23**

“Jehová Diosmi Abrahanta pruebaman churaran”

(Génesis 22:1, 2) Chaykuna qhepatan Diosqa Abrahanta probaran, nirantaq: Abrahán, nispa. Paytaq kutichiran: Kaypin kashani, nispa.
² Jinan Diosqa nirán: Kunanqa munasqayki sapallan churiyki Isaacta pusay, jinaspa Moriah jap'iyman riy, chaypin payta ruphachina sacrificiota jaywamuwanki, noqa nisayki chayjujnin orqo patapi, nispa.

w12-S 1/1 págs. 23 párrs. 4-6

¿Imanaqtinmi Jehová Dios Abrahanta nirán wawanta ofrendata jina jaywananpaq?

Jehová Diosmi Abrahanta nirán: “Munasqayki sapallan churiyki Isaacta [...] ruphachina sacrificiota jaywamuwanki”, nispa (Génesis 22:2). Jehová Diosqa yacharanmi Abrahán Isaacta mayta munakusqanta, chaymi nirán: “Munasqayki sapallan churiyki” nispa. Jehová Diospas chhaynatan churin Jesusta munakuran. Chaymi iskay kutipi cielomanta nimuran: “Kaymi munakusqay Churiyqa”, nispa (Marcos 1:11; 9:7).

Traducción del nuevo mundo Bibliapi nisqanman jinaqa, Jehová Dios Abrahanta kamachispaqa “ama jinachu” nispan qallariran. Bibliamanta yachaq runan nirán: “Chayta nisqanwanmi SEÑORQA sut'ita rikuchisharan Abrahanman kamachisqanqa sasa ruway kasqanta”, nispa. Abrahanpas sinchitachá llakikuran. Jehová Diospa sonqonpas sinchita nanaran munakusqan Churinta ñak'arichishaqtinku wañuchishaqtinkupas. Manan jayk'aqpas chhaynataqa sonqon nananchu nitaq nananqapaschu.

Manapaschá allinpaqchu qhawarinchis Jehová Dios Abrahanman chay kamachisqantaqa. Jehová Diosmi ichaq jark'aran wawanta amaña wañuchinanpaq, chhaynapin Abrahanqa mana sonqo nanaytachu ñak'ariran. Isaactaña wañuymanta salvaran chaypas, Jehová Diosqa manan kikin Churinta salvaranchu, aswanmi “llapanchisrayku wañunanpaq entregaran” (Romanos 8:32). ¿Imanaqtinmi Jehová Dios sonqonña mayta nanashaqtinpas chayta ruwaran? “Churirinrayku kausayta chaskinanchispaq” (1 Juan 4:9). Chhaynatataq Jehová Dios munakuwanchis chayqa, noqanchispas kallpachakunanchismi payta astawan munakunanchispaq.

(Génesis 22:9-12) Diospa nisqan cheqasman chayaspankutaq, Abrahanqa altarta perqaspa llant'ata chayman tauqaykuran. Churin Isaacta mayt'uykuspataq altar pata llant'amán churaykuran. ¹⁰ Jinaspan Abrahanqa cuchillota oqariran churinta nak'anana paq, ¹¹ chayllamanmi Señor Diospa angelninga janaq pachamanta wajamuspa nirán: ¡Abrahán, Abrahán!, nispa. Paytaq kutichiran: Kaypin kashani, nispa. ¹² Jinan nimuran: Ama waynachata nak'aychu, amataq imanaypaschu, yachaniñan Diosta manchakuq kasqaykita, manan sapan churiyki qoytapas jark'akuwarankichu, nispa.

(Génesis 22:15-18) Señor Diospa angelningtaq janaq pachamanta iskay kaq kutita Abrahanta wajamuspa ¹⁶ nirán: Señor Diosmi nin, kayta ruwasqaykiraykun, manataq sapan churiykiti qoytapas jark'awasqaykiraykun noqqa qutiypi jurani anchatapuni qanta saminchanaypaq. ¹⁷ Anchatapunin mirayniykita askhayachisaq janaq pacha ch'askakunata jina, lamar-qocha patapi aqota jina. Mirayniykinauqaykikunata atipanqa, ¹⁸ simiya kasukusqaykiraykun kay llapan ayllukunapaqpas samincha kanqaku, nispa.

Diosta kasukuspaqa promesankuna hunt'akus-qantan rikunki

⁶ Jehová Diosqa promesankunapi confiananchispaqmi juramentokunata ruwarqan, khaynatán qallariq: “Ñoqa Apu Señor Diosmi sutiyrayku jurani”, nispa (Ezeq. 17:16). Bibliapiqa tawa chunka más Jehová Diospa jurasqankunan rikhurin, yaqapaschá aswan reqsisqaqa Abrahamman jurasqan. Watakunaq pasasqanpin askha promesakunata ruwarqan, chaykunan rikuchirqan churin Isaacmanta Prometesqa Miray rikhurimunanta (Gén. 12:1-3, 7; 13:14-17; 15:5, 18; 21:12). Ichqaq Jehová Diosmi kamachirqan munakusqan churinta sacrificiopi haywananpaq. Abrahamqa usqhayllan kasukurqan, hinan wañuchinanña kashaqtin huk ángel tatichirqan. Chaymi Diosqa jurarqan: “Kayta ruwasqaykiraykun, manataq sapan churiykiti qoytapas hark'awasqaykiraykun ñoqaqa sutiypi jurani anchatapuni qanta saminchanaypaq. Anchatapunin mirayniyita askhayachisaq hanaq pacha ch'askakunata hina, lamar-qocha patapi aqota hina. Mirayniykin awqaykikunata atipanqa, simiyta kasukusqaykiraykun kay llapan ayllukunapaqpas samincha kanqaku”, nispa (Gén. 22:1-3, 9-12, 15-18).

Maskhasun ancha allin yachachikuykunata

(Génesis 22:5) Chaymi Abrahanqa kamachikunata nirán: Kaypi asnontin suyashawayku, noqawan churiypiwantaq jaqaykama rispa Diosta yupaychamusaqku, jinaspataq kutimusaqku, nispa.

w16.02 págs. 7 párr. 13

Abrahamqa Diospa amigonmi karan

¹³ Manaraq orqoman wichashaspan Abrahamqa serviqinkunata nirán: “Kaypi asnontin suyashawayku, **noqawan churiypiwantaq** jaqaykama rispa Diosta yupaychamusaqku, jinaspataq **kutimusaqku**”, nispa (Gén. 22:5). ¿Imaraykun nirán “kutimusaqku” nispa churin wañupunan kashaqtin? ¿Lullakusharanchu chayta nispa? Manan. Abrahamqa confiaranmi Isaacta wañusqanman-

ta Diospa kausarichimpunapi (**leey Hebreos 11:19**). Jehová Diosmi Abrahamta esposantapas yanaparan wawayoq kanankupaq, kuraqña karanku chaypas (Heb. 11:11, 12, 18). Chaymi Abrahamqa yacharan Jehová Diosqa tukuy imatapas ruway atisqanta. Manaña chay p'unchaypi imachus sucedenanta yacharanchu chaypas, Jehová Diosspin confiaran. Chaymi Abrahammanta Biblia nin: “Llapa iñiqkunaq taytan”, nispa.

(Génesis 22:12) Jinan nimuran: Ama waynachata nak'aychu, amataq imanaypaschu, yachaniñan Diosta manchakuq kasqaykita, manan sapan churiyki qoytapas jark'akuwarankichu, nispa

it-2-S págs. 703 párrs. 4, 5

Ñaupaqmantaña jamuq tiempopi imachus pasananta yachay, ñaupaqmantaña jamuq tiempopi imachus pasananta ruway

Ñaupaqmantaña jamuq tiempopi imachus pasananta yachay. Jehová Dios munanman chayqa yachanmanmi jamuq tiempopi imachus pasananta. Mayninpi chayta ruwanña chaypas, chanin ruwaq munakuq kasqanman jinan ruwan. Jinaspapas Bibliapin willawanchis Jehová Dios imata ruwananpaqpas ñaupaqtaqa imakuna pasasqantaraq allinta qhawarisqanta.

Chaymi Génesis 11:5-8 nisqapi willawanchis, Jehová Diosqa Babel llaqtapi runakuna imachus ruwashasqankuta qhawarispaña mana allin ruwasqankuta tatichinanpaq rimayninkuta cambiaron. Sodoma, Gomorra llaqtakunapi runakuna sinchi millaykunata ruwashaqtinkutaq, Jehová Diosqa Abrahanta nirán: “Sodoma Gomorra contran aswan-aswanta wajakamunku, juchankupas sinchi millaypuniñan. Kunanqa uraykusaq, jinaspa ruwasqankuta rikumusaq wajakamusqankuman jinapunichus kashan icha manachus chayta, **ajinapin yachasaq**”, nispa (Gén. 18:20-22; 19:1). Chaymantapas Diosqa ‘Abrahantaqa reqsinin’ nispa nirán. Qhepamanmi ichqaq Abrahamqa Diospi astawan iñisqanrayku mana manchakuranchu churin Isaacta ofrendata jina jay-

wayta, chayta rikuspan Diosqa niran: “**Yachaniñan** Diosta manchakuq kasqaykita, manan sapan churiyki qoytapas jark’akuwarankichu”, nispa. (Gén. 18:19 NM; 22:11, 12; tupanachiy Neh. 9:7, 8; Gál. 4:9).

Bibliata leenapaq

(Génesis 22:1-18) Chaykuna qhepatan Diosqa Abrahamta probarqan, nirqantaq: Abraham, nispa. Paytaq kutichirqan: Kaypin kashani, nispa.² Hinan Diosqa nirqan: Kunanqa munasqayki sapallan churiyki Isaacta pusay, hinaspa Moriah hap’iyman riy, chaypin payta ruphachina sacrificiota haywamuwanki, ñoqa nisqayki chay huknin orqo patapi, nispa.³ Hinaqtinmi Abrahamqa tutallamanta sayarispa asnonta caronarqan, iskay kamachinta churin Isaactawantaq waqyarqan. Llant’atapas ruphachina sacrificiopaq llant’arqan, hinaspanmi purirrqanku Diospa nisqan cheqasman.⁴ Kinsakaq p’unchaypitaq Abrahamqa qhawarirqan, hinaspa karumanta chay cheqasta rikurqan.⁵ Chaymi Abrahamqa kamachinkunata nirqan: Kaypi asnontin suyashawayku, ñoqawan churiypiwantaq haqaykama rispa Diosta yupaychamusaqku, hinaspataq kutimusaqku, nispa.⁶ Hinan Abrahamqa ruphachina sacrificiopaq llant’ata hoqarispa churin Isaacman q’epichirqan, paytaq ninata cuchi-llotawan makinpi aparikurqan, iskayninkutaq kuska rirqanku.⁷ Isaacqa taytan Abrahantirqan: Taytáy, nispa. Paytaq kutichirqan: ¿Ima ninkin, churíy? nispa. Isaactaq nirqan: Kayqa ninapas llant’apas, ¿maytaq borregori ruphachina sacrificiopaq? nispa.⁸ Chaymi Abrahamqa kutichirqan: Churíy, kikin Diosmi ruphachina sacrificiopaq borregotaqa churamunqa, nispa. Iskayninkutaq risharganku.⁹ Diospa nisqan cheqasman chayaspankutaq, Abrahamqa altarta perqaspa llant’ata chayman tawqaykurqan. Churin Isaacta mayt’uykuspataq altar pata llant’aman churaykurqan.¹⁰ Hinaspan Abrahamqa cuchillota hoqarirqan

churinta nak’ananpaq,¹¹ chayllamanmi Señor Diospa angelninqa hanaq pachamanta waqyamuspa nirqan: ¡Abraham, Abraham! nispa. Paytaq kutichirqan: Kaypin kashani, nispa.¹² Hinan nimurqan: Ama waynachata nak’aychu, amataq imanaypaschu, yachaniñan Diosta manchakuq kasqaykita, manan sapan churiyki qoytapas hark’akuwarqankichu, nispa.¹³ Hinan Abrahamqa qhepanta qhawarikuspa huk anejota rikurqan waqrannanta huk ch’aphra-ch’aphraqpi chakaykusqata. Hinaspan payqa asuykuspa anejota hap’irqan, churinpa rantinpitaq ruphachina sacrificiota haywarqan.¹⁴ Chaymi Abrahamqa chay cheqasta suticharqan “Señor Diosmi churamunqa”, nispa. Chaytan kunankama ninku: “Señor Diospa orqonpin churamusqa kanqa”, nispa.¹⁵ Señor Diospa angelnintaq hanaq pachamanta iskaykaq kutita Abrahamta waqyamuspa¹⁶ nirqan: Señor Diosmi nin, kayta ruwasqaykiraykun, manataq sapan churiykita qoytapas hark’awasqaykiraykun ñoqaqa sutiyipi jurani anchatapuni qanta saminchanaypaq.¹⁷ Anchatapunin mirayniykita askhayachisaq hanaq pacha ch’askakunata hina, lamar-qocha patapi aqota hina. Mirayniykin awqaykikunata atipanqa,¹⁸ simiya kasukusqaykiraykun kay llapan aylluunkunapaqpas samincha kanqaku, nispa.

9-15 MARZO

BIBLIAPI QORI JINA YACHACHIKUYKUNA | GÉNESIS 24

“Isaacpaq juj warmita maskhapunku”

(Génesis 24:2-4) Abrahanmi aswan machukaq kamachin mayordomota wajaspa niran: Kunanqa makiykita phakay ukhuman churaykuy,³ jinaspa jurapuway janaq pacha kay pacha Señor Diospa sutinpi, Canaán warmikunamantaqa amapuni churiypaq warmita pusuñaykipaq, paykuna ukhupin noqa tiyaní.⁴ Aswanpas rinki jallp’ayta aylluypata,

jinaspan churiy Isaacpaq warmita pusamunki, nispa.

wp16.3 pág. 14 párr. 3

“Arí, risaqmi”

Abrahanqa Eliezertan juramentota ruwachiran amapuni Canaán llaqtamanta esposata conguinanpaq. ¿Imarayku? Cananeo runakunaqa millaytan kausaranku manan Jehová Diostachu adoraranku nitaq respetarankupaschu. Abrahanqa yacharanmi tiempowanza Canaán llaqta Dios castigananta, chaymi mana munaranchu Isaac chay qhelli kausayniyoq runakunawan jujllachakunanta. Chaymantapas Abrahanqa yacharanmi Diospa promesan junt'akunanpaq wawan Isaac importante kasqanta (Génesis 15:16; 17:19; 24:2-4).

(Génesis 24:11-15) Camellocunatan samaykachiran llaqta jawapi, unu p'uytu qayllapi, warmikunaq unuman lloqsimunan rasphiyaykuy horasta.¹² Jinaspan mañakuran: Señor Diosnilláy, patronniy Abrahanpa Diosnin, rogakuykin kunan allinta tupaykuchiway, patronniy Abrahanta khuyapayay.¹³ Kayqa unu p'uytu patapin kashani, kay llaqta sipaskunataq unuman lloqsimungaku.¹⁴ Kay jinayá kachun, mayqen sipastachus noqa nisaq: Ama jinachu kay, p'uyñukita uraykachikuy ujaykunaypaq, nispa, jinataq pay niwanqa: Ujaykuy, camelloykikunamanpas ujachillasaqtaq, nispa chayqa, chay sipas kachun kamachiyki Isaacpaq ajllapusqayki. Ajinapin yachasaq patronniyta khuyapayasqaykita, nispa.¹⁵ Pay manaraq rimaya tukushaqtintaq Rebecaqa rijurimuran, payqa Abrahanpa wauqen Nacorpa warmin Milcaq churin Betuelpa ususinmi karan, paymi lloqsimuran rijran patapi p'uyñuntin.

wp16.3 pág. 14 párr. 4

“Arí, risaqmi”

Eliezterqa qorpachaqninkunamanmi willaran pozoman chayaspa Diosmanta mañakusqanta. Chaypin Diosta nirán juj sipasta Isaacpaq aj-

llapunanta. ¿Imaynapin yachanman oracionniman kutichimusqanta? Diospa ajllasqan sipas pozoman jamuqtinmi Eliezerqa unuta mañakunan karan, chay sipastaq unuta jaywanan karan, jinaspapas camellonkunapaqwanmi qonan karan (Génesis 24:12-14). Chaytapunitaqmi Rebeca ruwaran. ¿Imaynaraqchá Rebecaqa siente-kuran Eliezerpa willakusqanta uyariran chayqa!

(Génesis 24:58) Jinaspan Rebecata wajappa niranku: ¿Riwaqchu kay qhariwan?, nispa. Paytaq kutichiran: Arí, risaqmi, nispa.

(Génesis 24:67) Isaactaq Rebecata pusaykuran maman Saraq karpanman, jinaspan Rebecawan casarakuran. Isaacmi Rebecata munakuran, jinaspan sonqochakuran mamanpa wañukapusqan qhepata.

wp16.3 págs.14 párrs. 6, 7

“Arí, risaqmi”

Chaypi piensaspan Eliezterqa semanakuna antesllata Abrahanta nirán: “Manapaschá warmiqa pusachikamuwanqachu”, nispa. Abrahantaq kutichiran: “Jinan jurapuwasqaykimanta mana ju-chayoqñachu kanki”, nispa (Génesis 24:39, 41). Chhaynallataqmi Betuelpa wasinpi sipaspa imachus nisqanpas importante karan. ¿Imaynapin chayta yachanchis? Eliezterqa ancha kusisa qaspan paqaristillan Rebecata pusarikuspa Canaanman kutipuya munaran. Familianmi ichaqa chunka p'unchaytawanraq qhepakunanta munaranku. Chaymi Eliezerta niranku: “Waja-saqué sipasta, jinaspa tapusaqué”, nispa (Génesis 24:57).

Chayqa Rebecaq vidanpi jatun cambion karan. ¿Ima ninmanmi pay? ¿Papanta hermanontawanchu rogakunman mana reqsisqan llaqtaman ama apachinankupaq? Icha chaykuna pasasqanqa Diospa munaynin kasqanta yachaspachu, ¿yanapakuya munanman? Chay cambioqa qonqayllan pasaran jinaspapas manchakunampaq jinaraqmi Rebecapaqqa karan, ichaqa chhynaña kaqtinpas kaytan kutichiran: “Arí, risaqmi”, nispa (Génesis 24:58).

Maskhasun ancha allin yachachikuykunata

(Génesis 24:19, 20) Payta ujachisqanmantataq, niran: Unuta wisillasaqtaq camelloykikunapaqpas, sajsanankukama ujanankupaq, nispa. ²⁰ Jinaspanmi usqhaylla p'uyñumanta uywa ujanaman jich'aykuran, phawarillarantaq jujtawan p'uytuman unuta wisimunanaqa, jinaspan llapa camellokunapaq wisimuran.

wp16.3 págs. 12 párrs. 6, 7

"Arí, risaqmi"

Juj kutinmi Rebeca p'uyñupi unuta apashaqtin, juj kuraq runa phawaylla payman tariparan, jinan niran: "Valekuykin aschhikallanta p'uyñuykimanta unuta ujarichiway", nispa. Payqa unullata mañakushaspapas sumaq simiwanmi mañakuran. Rebecataq karumanta jamusqanta reparappa askhata jaywaran, manan pisillatachu. Rebecaqa rikuranmi chunka camellokunantin chaymusqanta, unu tomanapi mana unuq kasqantas, jinaspapas repararanmi chay runa makilla qhawashasqanta. Chaymi qoykukuq kaspa unuta qoran. Niranmi: "Unuta wisillasaqtaq camelloykikunapaqpas, sajsanankukama ujanankupaq", nispa (Génesis 24:17-19).

Kayta reparay, Rebecaqa manan camellokunaman pisi unullatachu qoyta munaran, aswanpas ch'akiyinkuta pasachinankukaman. Ch'akiypi kashaq camelloqa 95 litrota jinan (25 galones) tomanman. Chaymi Rebecaqa askha horata unuta orqonman karan. Ichqaq camellokunanya manan nishu ch'akiypichu kashasqaku. Payqa manan chayta yacharanchu unuta qonanpaq ofrecekushaspaza. Ichqaq makillan kasharan chay runata yanapananpaq, chay runataq agradecekuran. Rebecaqa kuraq runa qhawashallaqtinmi kuti t'iijraspa unu tomanaman jun'tachin (Génesis 24:20, 21).

wp16.3 págs. 13, willakuy.

"Arí, risaqmi"

Ñan tutayamusharanña. Biblian ichqaq mana ninchu askha horakuna demoramusqanta otaq wasinta kutipuqtin familial puñupusqanta. Ni-

taq ninchu wasinman mana chayaqtin pipas maskhaq risqanta.

(Génesis 24:65) Kamachita tapuran: ¿Pitaq jaqay qhari noqanchiswan tupaq jamuqri?, nispa. Kamachitaq niran: Paymi patronniy, nispa. Jinaqtinmi Rebecaqa uma qatanata ja-p'ispá uyanta qataykukuran.

wp16.3 págs. 15 párr. 3

"Arí, risaqmi"

Kunanqa ñan chayamushanña qallariypi willakusqan. Chay t'aqa runakunan camellokunantin Neguev allpaman chayamushanku, ñataq tutayanpushanña kanpas. Chayllamanmi Rebecaqa juj runata rikun campopi purishaqta, yaqachus jina chay runaqa piensaspa purishan. Payqa kaq rato camellomanta uraykuspan kuraq runata tapun: "¿Pitaq jaqay qhari noqanchiswan tupaq jamuqri?", nispa. Jinan Isaac jamushasqanta yachaspa umanta taparukun (Génesis 24:62-65). ¿Imaraykun tapakuran? Yaqachus jina chaytaqa ruwaran casarakunanaqp qharita respetasqanta rikuchinanpaq. Kay tiempopi chayta ruwayqa juj jinatapaschá qhawarikunman. Ichqaq qharikunapas warmikunapas anchatan yachasunman Rebecaq humilde kasqanmantaqa.

Bibliataleenapaq

(Génesis 24:1-21) Abrahamqa yuyaqñan kapurqan, askha watayoq runaña, Señor Diosmi Abrahamtaqa tukuypi samincharqan. ² Abrahammi aswan machukaq kamachin mayor-domota waqyaspa nirqan: Kunanqa makiy-kita phakay ukhuma churaykuy, ³ hinas-pa jurapuway hanaq pacha kay pacha Señor Diospa sutinpi, Canaán warmikunamantaqa amapuni churiyapaq warmita pusamunayki-paq, paykuna ukhupin ñoqa tiyani. ⁴ Aswanpas rinki hallp'ayta aylluypata, hinaspan churiy Isaacpaq warmita pusamunki, nispa. ⁵ Kamachitaq payman kutichirqan: Warmi-qa manapaschá kayman pusachikamuya munanqachu. ¿Kutichipusaqchu churiykita

Iloqsimusqayki hallp'aman? nispa. ⁶ Hinan Abrahamqa payta nirqan: ¡Amapunin churiy-taqa haqayman pusankichu! ⁷ Hanaq pacha Señor Diosmi taytaya wasinmanta aylluya-pa hallp'anmantapas pusamuwarqan, hinaspaa juramentowan prometewarqan: Mirayniy-kimanmi kay hallp'ata qosaq, nispa. Paymi ñawpaqeiykita angelninta kachanqa, churiy-paq warmita haqaymanta pusamunaykipaq. ⁸ Warmitaqchus kayman mana pusachikamuya munanqa chayqa, manan huchaykiñachu kanqa jurapuwasqaykimanta, churillayta amaqha haqayman pusaychu, nispa. ⁹ Hinaqtinmi kamachiqa patronnin Abrahampa phakan ukhuman makinta churaykuspa, chayta hunt'ananaq jurarqan. ¹⁰ Hinaspataq kamachiqa patronninpa camellonkunamanta chunka camellota akllarqan, patronninpa may sumaq kaqninkunata aparikuspataq puririrqan. Chaymantataq Mesopotamiapi kaq Nacorpa Ilaqtanman chayarqan. ¹¹ Camellokunatan samaykachirqan Ilaqta hawapi, unu p'uytu qayllapi, warmikunaq unuman lloqsimunan rasphiyakuy horasta. ¹² Hinaspan mañakurqan: Señor Diosnilláy, patronniy Abrahampa Dios-nin, rogakuykin kunan allinta tupaykuchiway, patronniy Abrahamta khuyapayay. ¹³ Kayqa unu p'uytu patapin kashani, kay Ilaqta sipaskunataq unuman lloqsimunqaku. ¹⁴ Kay hinayá kachun, mayqen sipastachus ñoqa nisaq: Ama hinachu kay, p'uyñukita uraykachikuy ukyaykunaypaq, nispa, hinataq pay niwanqa: Ukyaykuy, camelloykikunamanpas ukyachilla-saqtak, nispa chayqa, chay sipas kachun kamachiyki Isaacpaq akllapusqayki. Ahinapin yachasaq patronniya khuyapayasqaykita, nispa. ¹⁵ Pay manaraq rimayta tukushaqtintaq Rebecaqa rikhurimurqan, payqa Abrahampa wawqen Nacorpa warmin Milcaq churin Betuelpa ususinmi karqan, paymi lloqsimurqan rikran patapi p'uyñuntin. ¹⁶ Sipasqa ancha sumaq rikch'ayniyoq doncellan karqan, manaraq

qhariwan puñuq. Paymi p'uytuman uraykamurqan, hinaspaa p'uyñuman hunt'aykachispa kutipusharqan. ¹⁷ Hinan kamachiqa phawarispa ayparqan, nirqantaq: Valekuykin aschhikkallanta p'uyñuykimanta unuta ukyarichiway, nispa. ¹⁸ Chaymi sipasqa kutichirqan: Ukyaykuy, wiraqocha, nispa. Hinaspaa p'uyñunta usqhaylla uraykachikuspa payman ukyachirqan. ¹⁹ Payta ukyachisqanmantataq, nirqan: Unuta wisillasaqtaq camelloykikunapaqpas, saksanankukama ukyanankupaq, nispa. ²⁰ Hinaspaa usqhaylla p'uyñumanta uywa ukyanaman hich'aykurqan, phawarillarqantaq huktawan p'uytuman unuta wisimunanaqa, hinaspaa llapa camellokunapaq wisimurqan. ²¹ Chay qharitaq ch'inlla payta qhawasharqan. Señor Diosqa purimuyninpi yanapasqachus icha manachus chayta yachananpaq.

16-22 MARZO

BIBLIAPI QORI JINA YACHACHIKUYKUNA | GÉNESIS 25, 26

“Kuraq wawa kaynintan vendepuran”

(Génesis 25:27, 28) Wawakunan wiñarqan, Esauqa allin chakuqmi kapuran, campollapi puriq runa, Jacobtaq samp'a runa karan, karpallapi tiyakuq. ²⁸ Isaacmi Esauta munakuran chakumusqanta mikhusqanrayku, Rebecataq Jacobta munakuran.

it-2-S pág. 8 párr. 1

Jacob

Esauqa animalkunata jap'iqmi karan, campopi puriq, jinaspapas munaynillantan ruwaq, papan-taq payta munakuran. Jacobmi ichaqa mana juchachana runa karan, hebreo simipin chayta **tam** nispa nikun. Payqa karpallapitaqmi tiyaran-pas, uywakunatan michiq, mamantataq yanaparan wayk'uypi, jinan mamanqa payta munakuran (Gén. 25:27, 28). Hebreo rimaypi **tam** nisqa simiqa Diospa allin qhawarisqa kasqantan nillantaq. Chaymi Bibliapi niwanchis runa wa-

ñuchiqkunaqa mana juchachana runata cheq-nikusqankuta, Jehová Diosmi ichaqa mana juchachana runaman prometen sumaq kausayta (Prov. 29:10; Sal. 37:37). Jobpas ‘mana juchachanatan kausaran, mana allin ruwaymantataq t'aqakuruanpas’ (Job 1:1, 8; 2:3).

(Génesis 25:29, 30) Juj kutinmi Jacobqa mijunata wayk'uran. Esautaq campomanta say-k'usqallaña kutimuspa ³⁰ Jacobta nirán: Chay puka mijunaykita qaraykullawayña, sinchi yar-qasqan kashani, nispa. Chayraykun sutinqa Edom nisqa.

(Génesis 25:31-34) Chaymi Jacobqa kutichiran: Kunanpacha phiwi-kayniykitá venderapuway, nispa. ³² Jinan Esauqa nirán: Kayqa wañukapushaniña, ¿ima allinniypaqtaq phiwi-kayniyqa kanqa?, nispa. ³³ Chaymi Jacobqa kutichiran: Jurapuway kunanpacha, nispa. Jinan payqa jurapurán, ajinapin phiwi-kayninta Jacobman vendepurán. ³⁴ Jinaqtinmi Jacobqa Esauman qoran t'antata lentejas wayk'us-qantapas. Jinan payqa mijuran ujaran, sayarispataq ripuran. Chay jinatan Esauqa phiwi-kayninta pisicharan.

w19.02 págs. 16, 17 párr. 11

¿Imaraykun agradecekuq kasqanchista rikuchinanchis?

¹¹ Wakin Dios serviqkunaqa mana agradecekuq-mi karanku. Jujnini karan **Esaú**. Tayta-mamán Diosta munakuran respetaran chaypas, payqa Diospa kaqnintan pisicharan (**Ieey Hebreos 12:16**). ¿Imaynatan chayta rikuchiran? Phiwi kaynintan sulk'a hermanon Jacobman vendepuran juj plato mijunallawan (Gén. 25:30-34). Qhepaman chay ruwasqanmanta mana allinña sientekuran chaypas, manañan phiwi kaynintanta herencianta chaskiyta atiranchu.

it-2-S págs. 717 párr. 1

Phiwi churi

Phiwi churiqa ñaupa tiempomantapachan familiapi allin qhawarisqa karan, paymi llapa fami-

lianpi umalliq karan, iskayman tupaq herencia-tataq taytanmanta chaskiran (Deut. 21:17). Joseqa kuraq wayqenku Rubentan ñaupaqta tiyachiran mijunankupaq phiwi churi kasqanrayku (Gén. 43:33). Bibliapin ichaqa willan mayninpi mana phiwi churipunichu allin qhawarisqa kasqanta, aswanpas allin reqsisqa otaq Dios sonqo runa familiarpi phiwi churi jina qhawarisqa kasqanta (Gén. 6:10; 1 Crón. 1:28; tupanachiy Gén. 11:26, 32; 12:4).

Maskhasun ancha allin yachachikuykunata

(Génesis 25:31-34) Chaymi Jacobqa kutichiran: Kunanpacha phiwi-kayniykitá venderapuway, nispa. ³² Jinan Esauqa nirán: Kayqa wañukapushaniña, ¿ima allinniypaqtaq phiwi-kayniyqa kanqa?, nispa. ³³ Chaymi Jacobqa kutichiran: Jurapuway kunanpacha, nispa. Jinan payqa jurapurán, ajinapin phiwi-kayninta Jacobman vendepurán. ³⁴ Jinaqtinmi Jacobqa Esauman qoran t'antata lentejas wayk'us-qantapas. Jinan payqa mijuran ujaran, sayarispataq ripuran. Chay jinatan Esauqa phiwi-kayninta pisicharan.

(Hebreos 12:16) Chaymantapas, paqtataq qankuna ukhupi kashanman qhelli juchapi puriquesta, Esaú jina Diospa kaqninkunata pisichaqpunapas, paymi phiwi kaynintanta tupaqninta cambiapurán juj plato mijunawan.

w17.12-S págs. 15 párrs. 4-6

Leeqkunaq tapukusqan

Jujmanta Hebreos 12:16 nisqanta leesun, apóstol Pablo qelqaran: “Chaymantapas, paqtataq qankuna ukhupi kashanman qhelli juchapi puriquesta, Esaú jina Diospa kaqninkunata pisichaqpunapas, paymi phiwi kaynintanta tupaqninta cambiapurán juj plato mijunawan”, nispa. ¿Imatan chaywan yachachiyta munasharan?

Apóstol Pabloqa manan Mesiaspa mirayninmantachu rimasharan. Aswanmi chay ñaupaqlata cristianokunatan nisharan: “Purinaykichis ñanta rectoyachiychis”, nispa. Chhaynapi Diospa

ancha sumaq sonqo kayninta chaskinankupaq. Sichus qhelli jucha ruwaypi purinkuman chayqa manan chayta chaskinkumanchu karan (Heb. 12:12-16). Chay juchata ruwaspaqa Esaú jinan Diospa kaqninkunata pisichashankuman karan. Rikusqanchis jina Esauqa mana allin ruwaywanmi kusikuran.

Esauqa yaqapaschá filialianrayku Jehová Diosman sacrificiokuna jaywayta atiran sacerdote jina kasqanrayku (Gén. 8:20, 21; 12:7, 8; Job 1: 4, 5). Ichaqa cuerponpa munasqanwan aysachikuspan chay ruwaykunata wijch'uykuran juj plato lentejasrayku. Manapaschá munarachu sufriyta, Jehová Diosmi Abrahanman willaran mirayninkuna qatikachasqa kanankuta (Gén. 15:13). Esauqa Diospa kaqnintan pisichallarantaq Jehová Diosta mana serviq warmikunawan casarakuspa, chay ruwasqanmi tayta-mamanta llakichillarantaq (Gén. 26:34, 35). Esauqa manan Jacob jinachu karan, Jacobqa Jehová Diosta serviq warmiwanmi casarakuran (Gén. 28:6, 7; 29:10-12, 18).

(Génesis 26:7) Chaypi tiyaq runakunan payta tapuranku warminmanta, jinan payqa kutichiran: Panaymi, nispa. Manchakuranmi “warmiyimi” niyta. Sonqonpin yuyaykuran: Paqtan chaypi tiyaq runakuna Rebecarayku wañuchiwankuman, nispa. Rebecaqa sumaq rijch'ayniyoqmi karan.

it-2-S pág. 368 párr. 6

Llullakuy

Bibliapiqa sut'itan willan jujkunata dañota ruwanapaq llullakuyqa juchapuni kasqanta. Ichaqa manan obligasqachu kashanchis mana uyarinanpaq jina runakunaman llapanta willananchispappaqa. Jesucriston niran: “Aman Diospa kaqninkunataqa alqokunaman qonkichischu, amallataq perlaykichiskunatapas khuchikunaman wijch'unkichischu, paqtan saruchankuman, kutirimuspataaq llik'irparisunkichisman”, nispa (Mat. 7:6). Chaymi Jesusqa mayninpi mana llapantachu willaran otaq tapuqtinkupas mana kutichiranchu,

sichus willanman karan chayqa sasachakuykunapin tarikunman karan (Mat. 15:1-6; 21:23-27; Juan 7:3-10). Abrahán, Isaac, Rahab, Eliseopas Jehová Diosta mana serviq runakunamanmi mayninpi mana sut'intapunichu willaranku sasachakuykunapi ama tarikunankupaq (Gén. 12:10-19; 20 capítulo; 26:1-10; Jos. 2:1-6; Sant. 2:25; 2 Rey. 6:11-23).

Bibliata leenapaq

(Génesis 26:1-18) Chay hallp'apin yarqay karqan, Abrahampa tiemponpi kasqanmantaña, chaymi Isaacqa rirqan Filistea runakunaq reynin Gerar llaqtapi kaq Abimelecmán. ² Chaypin Señor Diosqa Isaacman rikhurispa nirqan: Ama Egipotoman uraykuychu, qanta nisqayki chay hallp'api tiyakuy. ³ Kay hallp'apiqa tiyakullay, qanwanmi kashani, saminchasqaykin, qanmanmi mirayniykimanwan kay llapan hallp'ata qosqayki. Abraham taytaykiman prometesqaytaqa hunt'asaqmi. ⁴ Hanaq pacha ch'askakunata hinan mirayniykita askhayachi-saq, hinapan kay llapan hallp'ata paykuman qosaq. Lliw kay pachapi suyukunataq mirayniykiwan saminchasqa kanqaku, ⁵ simiyta Abrahampa kasukusqanrayku, simiyta llapa kamachikusqaykunatawan hunt'asqanraykupiwan, nispa. ⁶ Gerar llaqtapin Isaacqa tiyarkan. ⁷ Chaypi tiyaq runakunan payta tapurqanku warminmanta, hinan payqa kutichirqan: Panaymi, nispa. Manchakurqanmi “warmiyimi” niyta. Sonqonpin yuyaykuran: Paqtan chaypi tiyaq runakuna Rebecarayku wañuchiwankuman, nispa. Rebecaqa sumaq rikch'ayniyoqmi karqan. ⁸ Unayña pay chaypi kashaqtintaq, Filistea runakunaq reynin Abimelecqa ventanamanta qhawaspa Isaacta rikurqorqan warmin Rebecata munakushaqta. ⁹ Hinapanmi Abimelecqa Isaacta waqyaspa, nirqan: ¡Yaw, payqa warmiykimá kasqa! ¿Imanaqtintaq nirqanki: Panaymi, nispa? Hinan Isaacqa kutichirqan: Chaytaqa nirqani: Paqtan payrayku wañuchiwankuman, nispan. ¹⁰ Chaymi Abimelecqa nir-

qan: ¿Imaraykun chayta ruwawankiku? Hina-chu mayqen runapas warmiykiwan puñunman karqan, ahinapi huchallichiwankikuman kar-qan, nispa. ¹¹ Hinan Abimelecqa llapa runa-kunata kamachirqan: Pipas chay qharita otaq warmintapas tupaykunqa chayqa, wañunqa-punin, nispa. ¹² Chay hallp'apin Isaacqa tar-purqan, hinan chay wata askhallataña co-secharqan, Señor Dios payta saminchasqan-rayku. ¹³ Qhapaqyasharqanmi allinyasharqan-mi ancha atiyniyoq kapunankama. ¹⁴ Karqanmi oveja t'aqanpas, waka t'aqanpas, hinallataq askha llank'aqninkunapas, chaymi Filistea runakunaqa payta envidiakurqanku. ¹⁵ Taytan Abrahampa tiemponpin taytanpa kamachin-kunaqa p'uytukunata t'oqosqaku, chaykunatan Filistea runakuna wisq'ardqapusqaku, hall-p'awan hunt'arqachispanku. ¹⁶ Hinan Abime-lecqa Isaacta nirqan: Ripuy kaymanta, ñoqay-kumanta aswan atiyniyoqmi kashanki, nispa. ¹⁷ Chaymi Isaacqa chaymanta ripurqan, hinasp-an Gerar wayq'opi karpakuspa chaypi tiyar-qan. ¹⁸ Hinapanmi Isaacqa wakmanta has-p'irkhan taytan Abrahampa tiemponpi hasp'i-chisqan chay unu p'uytukunata, chaykunatan Abrahampa wañukapusqan qhepata Filistea runakuna wisq'apusqaku. Hinan Isaacqa chay p'uytukunata suticharqan taytanpa suticas-qan sutiwan.

23-29 MARZO

BIBLIAPI QORI JINA YACHACHIKUYKUNA | GÉNESIS 27, 28

"Jacob taytanpa bendicionninta chaskikun"

(Génesis 27:6-10) Jinan Rebecaqa churin Jacobta nirian: Noqan uyrimuni taytaykiq Esaú wayqeysiwan rimashasqanta: ⁷ Animalta ja-p'impuway jinaspa wayk'umpuway mijunay-paq, chaymantataq Señor Diospa qayllanpi qanta saminchasqayki manaraq wañurushas-pa, nispa nishaqta. ⁸ Chhaynaqa, wawáy, si-

miya jap'iy imatachus qanta kamachisqayta. ⁹ Phaway uywaman, jinaspa chaymanta apa-muway iskay allinkaq cabrachakunata. Chay-kunata taytaykipaq wayk'urusaq paypa gus-tasqanman jina, ¹⁰ qantaq taytaykiman apan-ki. Jinan mijunqa, manaraq wañurushaspa qanta saminchanasuykipaq, nispa.

w04-S 15/4 págs. 11 párrs. 4, 5

Rebecaqa Dios sonqo warmin karan

Bibliapiqa manan willanchu Isaac yacharanchus manachus Esaú Jacobta servinantaqa. Ichaqa Rebecapas Jacobpas yacharankun Diosqa Ja-cobta bendecinanta. Isaacmi wawan Esauta ni-ran: "Animalta jap'ispa juj plato mijunata apa-muway chay qhepaman bendecinayapaq", nispa. Chayta uyarispan Rebecaqa sipas kashaspa jina mana manchakuspa Jacobta kamachiran: "Iskay cabrachata apamuway, chaywan papaykiman gustasqan mijunata wayk'urapunayapaq", nispa. Chayta ruwaspan Jacobqa Esaupa rantinpi ben-decisqa kanan karan. Jacobmi ichaqa taytan payta reqsirunanta manchakuspa maman Rebe-cata mana kasuya munaranchu. Rebecan icha-qa nirian: "Wawáy, noqaman chayawachun ña-kasqa-kayniykiqa", nispa. Jinan Rebecaqa mijunata wayk'uran, Jacobtataq Esauta jina p'acha-chispa qosanman kacharan (Génesis 27:1-17).

Bibliapiqa manan willanchu imaraykuchus Re-beca chayta ruwasqanta. Jujkunaña mana allin-paq ruwasqanta qhawarinku chaypas, Bibliaqa manan mana allinta ruwaq warmita jinachu qha-warichin. Isaacpas yacharusqan qhepamanqa manan juchacharanchu, aswanmi astawanraq wawan Jacobta bendeciran (Génesis 27:29; 28: 3, 4). Rebecaqa yacharanmi wawankunamanta Jehová Diospa willasqanta, chaymi tukuy atis-qanta ruwaran wawan Jacob bendecisqa kanan-paq. Payqa Jehová Diospa munayninman jinan ruwaran (Romanos 9:6-13).

(Génesis 27:18, 19) Jinaqtinmi payqa taytan-man rispa: Taytáy, nirian. Isaactaq kutichiran: Jay, ¿mayqen kaq churiytaq kashanki? nispa.

¹⁹ Jacobtaq taytanta niran: Noqaqa Esaú phiwi churiykin kani, niwasqaykita jinan ruwamuña. Kunanqa tiyarimuy, jinaspa jap'imusqaya mijuykuy, saminchaykuwanaykipaq, nispa.

w07-S 1/10 pág. 31 párrs. 2, 3

Leeqkunaq tapukusqan

Bibliapiqa manan willanchu imaraykuchus Rebecapas Jacobpas chayta ruwasqankumanta, ichaqa willanmi qonqaylla chayta ruwasqankuta. Bibliapiqa manan ninchu allinmi karan otaq mana allinchu karan chay ruwasqankuqa nispaqa. Chay jinaqa manan pipas chay willakuy tumpaqa jujkunata engañananchu.

Bibliapin ichaqa sut'inta willaranña Jacob papampa bendicionninta chaskinanta mana Esachu. Ñupaqpiraqmi Jacobqa wayqen Esaumanata phiwi kayninta rantipurán, Esauqa manan valoraranchu phiwi kaynintaqa chaymi yarqasanrayku juj plato mijunaraykulla vendepuran (Génesis 25:29-34). Chay jinaqa Jacobqa manan juchallikusharanchu bendecisqa kananpaq papanman qayllaykuspapaq.

(Génesis 27:27-29) Chaymi Jacobqa asuykuspa much'aykuran, Isaactaq p'achankunaq q'apayninta muskhiykuran. Jinaspan payta samincharan: Kayqa churiyqa q'apayninni, Señor Diospa saminchasqan campo q'apay jinan. ²⁸ Diosña janaq pachamanta parachimpusunki, chajratapas allinta ruruchipusunki, askhatataq trigotapas vinotapas qosunki. ²⁹ Llaqtakuna kamachiykita ruwachunku, suyukuna qanman k'umuykuchunku. Wayqeykunaq patronnin kay, mamaykiq wawankuna qanman k'umuykuchunku. Ñakasqa kachun ñakaqniyikuna, saminchasqa kachun saminchaqniyikuna, nispa.

it-1-S pág. 311 párr. 2

Bendición

Abrahanpa, Isaacpa, Jacobpa tiemponpiqa taytakunan wawankunata bendeciqli manaraq wañupushaspanku. Chay bendicionta chaskikuyqa

ancha allinpunin karan. Chaymi Isaacqa Jacob phiwi churin Esaú kananpaq piensaspa astawan bendeciran. Isaacqa kuraqñan karan ñausataqmí karan, chhaynaqa Jehová Diospa yanapay-nintachá mañakuran bendecisqan junt'akunana-paqua (Gén. 27:1-4, 23-29; 28:1, 6; Heb. 11:20; 12:16, 17). Qhepamanmi Isaacqa yachashaspa astawanraq Jacobta bendeciran (Gén 28: 1-4). Manaraq wañupushaspan Jacobqa Josepa iskaynin wawankunata ñupaqa bendeciran, chaymantañan bendeciran paypa wawankunata (Gén. 48:9, 20; 49:1-28; Heb. 11:21). Moisespas manaraq wañupushaspan Israel llaqtata bendedciran (Deut. 33:1). Paykunaq rimasqanqa junt'akuranmi, chaywanmi yachanchis Diospa yuyay-chasqan rimasqankuta. Mayninpín bendeciqli runaqa makinta churaq bendecisqan runaq uman pataman (Gén. 48:13, 14).

Maskhasun ancha allin yachachikuykunata

(Génesis 27:46-28:2) Chaymantataq Rebecaqa Isaacta niran: Umaytan wasapawan Het warmikuna. Jacobchus casarakunqa kay suyu mayqen Het warmikunawanpas chayqa, ¿imapaqñataq kausasaq? nispa.

28 Chaymi Isaacqa Jacobta wajaspa samincharan, jinaspan kamachiran: Aman Canaán warmiwanqa casarakunkichu. ² Padan-aramtaríy, mamaykiq taytan Betuelpa wasinta, jinaspa chaypi casarakamuy mamaykiq turan La-banpa jujin ususinwan.

w06-S 15/4 pág. 6 párrs. 3, 4

Casarasqakuna sumaqta kausanankupaqqa yachananku rimayta

¿Imatan Isaacpas Rebecapas ruwaranku mana manchakuspa rimanakunankupaq? Esaú wawan-ku Hetpa ususinkunawan casarakusqan qhepamanmi familianku ukhupi sasachakuy karan. Jinan Rebecaqa Isaacta niran: “Umaytan wasapawan Het warmikuna. Jacobchus casarakunqa kay suyu mayqen Het warmikunawanpas chayqa, ¿imapaqñataq kausasaq?”, nispa (Génesis

26:34; 27:46). Rikusqanchis jina Rebecaqa su'tintan imachus llakichisqanta qosanman willaran.

Chaymi Isaacqa Jacobta nirán ama Canaán warmiwan casarakunanpaq (Génesis 28:1, 2). Rebecaqa allintan entiendechikuran, chaymi familiar ukhupi sasachakuya allichakuya atikuran. Noqanchispas paypa ruwasqanta jinan ruwanan-chis. Ichaqa, ¿imatan casarasqakuna ruwanku-man rimasqanku mana tupaqtin?

(Génesis 28:12, 13) Jinan mosqokuspa juj escalerata rikuran pampapi sayashaqta, umantaq janaq pachaman aypashaqta, Dios-pa angelinkunatapas chayninta wicha-shaq-ta uraykamushaqta. ¹³ Jinallataq rikuran Señor Diosta qayllanpi sayashaqta, paymi nirán: Noqan Señor Diosqa kani, abueloyki Abraham-pa Diosnin. Kay puñusqayki jallp'atan qanman qosayki, jinallataq mirayniykimapas.

w04-S 15/1 pág. 28 párr. 6

Génesis libromanta allin yachachikuykuna
(iskay kaq)

28:12, 13. ¿Imatan Jehová Dios yachachisharan Jacobpa mosqokusqan escalerawan? Chay escaleraraqa yaqapaschá rumimanta ruwasqa es-caleraman rijch'akunman karan, chaywanmi Jehová Diosqa yachachisharan allpapi imachus pasasqanta janaq pachapi kaqkuna yachas-qankuta, kaqlataq janaq pachapi imachus pasasqanta kay pachapi kaqkuna yachasqankuta. Chaymantapas rikuchillantaqmi Jehová Dios-pa rimasqanta angelkuna Dios sonqo runakuna-man willanankupaq kachasqa kasqankuta (Juan 1:51).

Bibliata leenapaq

(Génesis 27:1-23) Isaacmi yuyaqña kashas-pa, ñawinpas aypayaykapushaqtin, kurak-kaq churin Esauta waqyaspa: Wawáy, nirqan. Paytaq kutichirqan: ¿lma ninkin taytáy? nis-pa. ² Hinan nirqan: Yuyaqñan kapuni, qon-qaychá wañukapushasaq. ³ Kunanqa wach'ina

apanaykita p'eqtaykitawan aparikuspa cam-pota riy, hinaspa hap'isqayki animalta apa-muway. ⁴ Hinaspa gustawasqanman hina q'a-pashaq aycha mikhunata apamuway, chay-ta mikhusaq, hinaspa manaraq wañurqoshas-pa qanta saminchasqayki, nispa. ⁵ Rebecataq uyarisharqan Isaacpa churin Esauta rima-payashasqanta. Esauqa campotan pasarqan animalta hap'imuspa apamuwanpaq, ⁶ hinan Rebecaqa churin Jacobta nirqan: Ñoqan uya-rimuni taytaykiq Esaú wawqeykiwan rima-shasqanta: ⁷ Animalta hap'impuyway hinaspa wayk'umpuyway mikhunaypaq, chaymantataq Señor Diospa qayllanpi qanta saminchasqay-ki manaraq wañurqoshaspa, nispa nishaqta. ⁸ Chhaynaqa, wawáy, simiyta hap'iy imata-chus qanta kamachisqayta. ⁹ Phaway uy-waman, hinaspa chaymanta apamuway iskay allinkaq cabrachakunata. Chaykunata tay-taykipaq wayk'urqosaq paypa gustasqanman hina, ¹⁰ qantaq taytaykiman apanki. Hinan mi-khunqa, manaraq wañurqoshaspa qanta sa-minchanasuykipaq, nispa. ¹¹ Chaymi Jacobqa mamañ Rebecataq nirqan: Wawqey Esauqa su-phu runan riki, ñoqataq mana hinachu kani. ¹² Llamiykuwanqapaschá taytayqa, hinaspa burlakuqpaq hap'iwanqa, hinaspacchá ñaka-wanqa manataq saminchawanqachu, nispa. ¹³ Hinan mamañqa kutichirqan: Wawáy, ño-qaman chayawachun ñakasqa-kayniykiqa, si-millayta kasuway, phaway rispa apamuway, nispa. ¹⁴ Chaymi payqa rispa cabrachakuna-ta hap'ispa mamañman apamurqan, mama-nataq wayk'urqan taytanpa gustasqanman hina. ¹⁵ Rebecan kurak churin Esauqa sumaq p'a-chankunata, wasipi waqaychasqanta, horqo-muspa sullk'a churin Jacobta p'achachirqan. ¹⁶ Chaymantataq makintapas mana suphuyoq kunkantapas cabrachakunaq qaranwan p'is-tuykurqan, ¹⁷ hinaspa wayk'usqan aychatapas t'antatapas churinman haywarqan. ¹⁸ Hinaq-tinmi payqa taytanman rispa: Taytáy, nirqan.

Isaactaq kutichirqan: Hay, ¿mayqenkaq churiytaq kashanki? nispa. ¹⁹ Jacobtaq taytanta nirqan: Ñoqaqa Esaú phiwi churiykin kani, niwasqaykita hinan ruwamuniña. Kunanqa tiyarmuy, hinaspa hap'imusqayta mikhuykuy, saminchaykuwanaykipaq, nispa. ²⁰ Hinaqtinmi Isaacqa churinta: ¿Imaynataq usqhayllari tarirqamunki, wawáy? nirqan. Paytaq kutichirqan: Diosniyki Señor Dios yanapawaqtinmi, nispa. ²¹ Chaymi Isaacqa Jacobta nirqan: Asuykamuy, llamiykusqayki wawáy, Esaú wawaychus kanki icha manachus chayta yachanaypaq, nispa. ²² Hinan Jacobqa taytaman asuykurgan, Isaactaq payta llamiyquspa, nirqan: Rimasqan kunkaqa Jacobpa kunkammi, makinkunataq ichaqa Esaupa makin, nispa. ²³ Manataq payta reqsircanchu, makinkuna Esaupa makin hina suphu kasqanrayku.

30 MARZO-5 ABRIL

BIBLIAPI QORI JINA YACHACHIKUYKUNA | GÉNESIS 29, 30

“Jacobmi casarakapun”

(Génesis 29:18-20) Jacobqa Raqueltan munakuran, chaymi Labanta nirán: Noqan qanchis watata servisayki sullk'a kaq ususiyki Raquelrayku, nispa. ¹⁹ Jinan Labanqa kutichiran: Allinmi, qanman qopusayki, ama waj qhari-manga qosaqchu, noqawan qhepakuy, nispa. ²⁰ Chhaynatan Jacobqa Raquelrayku qanchis watata serviran, pisi p'unchaykuna jinallataq paypaqqa karan, Raquelle munakusqanrayku.

w03-S 15/10 págs. 29 párr. 6

Jacobqa ancha allinpaqmi qhawariran Dios serviyta

Ñaupaq tiempopiqa casarakunanpaqmi qhariqa warminpa familiarman paganán karan. Moisés man qosqan kamachikuyipin Diosqa nirán doncella sipasta violaq qhariqa pisqa chunka qolqeta payrayku paganana paq. Biblia manta yachaq Gordon Wenham runan nin: “Yaqachus jina wa-

killan chhaytukuytaqa juj sipasrayku pagaran, yaqa llapankupas aswan pisitan pagaranku”, nispa (Deuteronomio 22:28, 29). Jacobqa manataq qolqewan pagayta atiranchu chayqa, Labantan nirán qanchis watata paypaq llank'apu-nanpaq. Gordon runan nillantaq: “Llank'aqkuna-qa killantin llank'asqankumantan chay tiempopi juj qolqeta otaq kuskanta chaskiranku, chay ji-naqa qanchis watata Raquelrayku Jacob llank'aspaqa allintan pagasharan”, nispa. Chaychá Labanqa kaqpacha ‘qanman qopusayki’ nispa nirán (Génesis 29:19).

(Génesis 29:21-26) Chaymantataq Jacobqa Labanta nirán: Warmiya qopuway paywan tiyakapunaypaq, ñan tiempoy junt'akunña, nispa. ²² Jinaqtinmi Labanqa juñuykuran chay llaqtamasin llapa runakunata, jinaspan casaraku y mijunata jaywakuran. ²³ Tutataq icha-qa ususin Leata pusamuran, chaymi Jacobqa Leawan puñuran. ²⁴ Labantaq kamachin Zil-pata qoran ususin Leaman kamachin kanan-pa. ²⁵ Tutamantataq rikuran Lea kasqanta, jinan Jacobqa Labanta nirán: ¿Imatataq kay-tari ruwawanki? ¿Manachu Raquelrayku ser-virayki? ¿Imanaqtintaq q'otuwanki? nispa. ²⁶ Labantaq kutichiran: Manan kay llaqtay-kupiqa jayk'aqpas sullk'a kaqtaqa ñaupaqta qoykuchu, aswanpas kuraj kaqtaraqmi.

w07-S 1/10 págs. 8, párr. 6

Iskay hermanakuna “Israel wasita sayarichinku”

¿Papantachu Lea yanaparan Jacobta engaña-nankupaq, icha papanta manchakuspachu kasu-kuran nisqanta? ¿Maypin chay ratopi Raquel ka-sharan? ¿Yacharanchu imachus pasashasqanta? Yacharuspa, ¿llakikuranchu pasasqanwan? ¿Ati-ranchu Raquel papan contra jatariya? Biblia qqa manan chay tapuykunaman kutichinchu, chaymi mana yachasunmanchu imatachus Raquel pas Leapas chay pasasqanmanta niranku chayta. Jacobpas imachus pasasqanta yacharuspaqa manan paykunawanchu phiñakuran aswanpas

Labanwanmi. Paytan Jacobqa niran: “¿Imata-taq kaytari ruwawanki? ¿Manachu Raquelrayku servirayki? ¿Imanaqtintaq q'otuwanki?”, nispa. Labantaq kutichiran: “Manan kay llaqtaykupiqa jayk'aqpas sullk'a kaqtaqa ñaupaqta qoykuchu, aswanpas kuraj kaqtaraqmi. Kay semanata junt'ay, chaymi juj kaqtawan qosayki, ichaqa qanchis watatawanmi serviwanki”, nispa (Génesis 29:25-27.) Mana munashaspan Jacobqa iskay warmiwan casarakuran, chay jawataq warminkunaqa envidianakuspa kausaranku.

it-2-S págs. 343 párr. 8

Casarakuy

Casarakuy fiesta. Ñaupaq Israel llaqtapiqa casarakuy fiestaqa kusikunapaq jinan karan. Chay p'unchaypiqa casarakuq warmiqa sumaqtan wasinpi allichakuq. Bañakuspan sumaq q'apaq aceitewan jawikuq (tupanachiy Rut 3:3; Ezeq. 23:40). Mayninpiqa kamachi warmikunawanmi yanapachikuq pallayniyoq sumaq yuraq p'achawan churakunanpaq (Jer. 2:32; Apo. 19:7, 8; Sal. 45:13, 14.) Qolqeyeoq kaspaqa sumaq alajakunawanmi churakuq (Is. 49:18; 61:10; Apo. 21:2). Chaymatataq sumaq ceda telawan umanmanta chakinkama tapakuq (Is. 3:19, 23). Chaychá La-banqa Jacobta engañaran, jinan Jacobqa mana repararanchu Raquelpa rantinpi Leata qoshas-qanta (Gén. 29:23, 25). Rebecapas juj qatawanmi uyanta tapakuran Isaacwan tupananpaq (Gén. 24:65.) Chayta ruwaspan warmiqa rikuchisharan casarakunan qharita respetasqanta kasukusqantapas (1 Cor. 11:5, 10).

(Génesis 29:27, 28) Kay semanata junt'ay, chaymi juj kaqtawan qosayki, ichaqa qanchis watatawanmi serviwanki, nispa.²⁸ Ajinatan Jacobqa ruwaran, chay semanatawan junt'aran, jinan La-banqa payman qoran ususin Raquelleta warmin kananpaq.

Maskhasun ancha allin yachachikuykunata

(Génesis 30:3) Raquelletaq niran: Kayqa kamachiy Bilha, paywan puñuy. Paypa wachakusqantaq wawaykuna kanqa, nispa.

it-1-S págs. 56 párr. 5

Jujpa wawankutan wawachakuy

Raquelpas Leapas kamachinpa naceq wawakunatan wawachakapuranku moqon patapi naces-qankurayku (Gén 30:3-8, 12, 13, 24). Chay naceq wawakunaqa kaq herenciatan chaskiranku Jacobpa esposankunamanta naceq wawakunawan. Llapankutan Jacobqa churiyaran, jinasapas chay warmikunaqa esposankunaq kamachinmi karan, chaymi Raquelpas Leapas chay wawakunata wawachakuya atiranku.

(Génesis 30:14, 15) Rubenmi trigo ichhuy tiempopi campota riran, mandragorata tarimuspataq maman Leaman apamuran. Jinan Raquelqa Leata niran: Ama jinachu kay, wawaykiq mandragoranta qoriway, nispa.¹⁵ Paytaq kutichiran: Qanqa qosaytan jap'iykukunki, ¿kunanza wawaypa mandragorantañaqchu aparuya munashanki? nispa. Jinaqtinmi Raquelqa niran: Kay tutan Jacobqa qanwan puñunqa wawaykiq mandragoranmanta, nispa.

w04-S 15/1 págs. 28 párr. 7

Génesis libromanta allin yachachikuykuna (iskay kaq)

30:14, 15. ¿Imaraykun Raquel mandragorarayku Leata niran: “Kay tutan Jacobqa qanwan puñunqa”, nispa? Ñaupaq tiempopiqa madragoratan usaqku drogata jina wijsa nanaypaq-pas. Chaymantapas mana wawayoq kaqkunan chayta tomaqku wawayoq kanankupaq (Cantares 7:13). Bibliapiqa manan willanchu imaraykus Raquelqa madragorarayku Leata niran Jacobwan puñunyanpaq. Yaqapaschá Raquelqa piensaran madragorata tomaspa wawayoq kayta, chhaynapi manaña mana onqokuq warmita jina rikunkupaq. Ichqa askha watakuna qhepamanñan Jehová Diosqa Raquelleta yanaparan wata onqokunanpaq (Génesis 30:22-24).

Bibliata leenapaq

(Génesis 30:1-21) Raquelmí mana wachakuq kaspa Jacobpaq mana wachakurqanchu,

chaymi ñañanta envidiakuspa, Jacobta nirqan: Wawata wiksallichifiway, mana chayqa wañukapusaqmi, nispa. ² Chaymi Jacobqa Raquelleta phiñarikuspa nirqan: ¿Ñoqari Dioschu kani? Paypa munayninmi mana wawayoq kanaykiqa, nispa. ³ Raquelletaq nirqan: Kayqa kamachiy Bilha, paywan puñuy. Paypa wachakusqantaq wawaykuna kanqa, nispa. ⁴ Ahiñatan Raquelqa kamachin Bilhata qorqan warmin kananpaq, chaymi Jacobqa paywan puñurqan. ⁵ Bilhan wijsallikurqan, hinaspanmi Jacobpaq huk qhari wawata wachakurqan. ⁶ Hinan Raquelqa nirqan: Diosmi chaninchaykapuhan, waqyakusqaytapas uyarillantaq, hinaspanmi huk wawata qowan, nispa. Chaymi suticharqan Danta. ⁷ Huk kutitawanmi Bilhaqa wijsallikurqan, hinaspan Jacobpaq iskaykaq wawata wachakurqan. ⁸ Raquelletaq nirqan: Sinchitan ñañaywan qhawaykununi, hinaspan atipani, nispa. Suticharqantaq Neftalita. ⁹ Leataq mana wachakapuspa, kamachin Zilpata Jacobman pusarqan warmin kananpaq. ¹⁰ Zilpataq huk qhari wawata Jacobpaq wachakurqan. ¹¹ Hinan Leaqa nirqan: ¡lma sumaq samin! nispa. Suticharqantaq Gadta. ¹² Hinallataq Zilpaqa huk watawan Jacobpaq wachakurqan. ¹³ Hinan Leaqa nirqan: ¡Kusikuymi ñoqapaq! Warmikunan: “¡Kusisamijoqmi!” niwanqaku, nispa. Suticharqantaq Aserta. ¹⁴ Rubenmi trigo ichhuy tiempopi campota rirqan, mandragorata tarimuspataq maman Leaman apamurqan. Hinan Raquelqa Leata nirqan: Ama hinachukay, wawaykiq mandragoranta qoriway, nispa. ¹⁵ Paytaq kutichirqan: Qanqa qosaytan hap'iy-kukunki, ¿kunanza wawaypa mandragorantañataqchu aparqoyta munashanki? nispa. Hinatinqinmi Raquelqa nirqan: Kay tutan Jacobqa qanwan puñunqa wawaykiq mandragoramanta, nispa. ¹⁶ Tardenta campomanta Jacob kutimpushaqtintaq Leaqa paywan tupaq

Iloqsispa nirqan: Ñoqawanmi kunanqa puñunki, wawaypa mandragoranwanmi mink'akuyki, nispa. Hinan chay tuta paywan puñurqan. ¹⁷ Diostaq Leata uyarirqan, chaymi wijsallikuspa phisqakaq qhari wawata Jacobpaq wachakurqan. ¹⁸ Hinaspan Leaqa nirqan: Diosmi qoykapuhan, warmi kamachiyta qosayman qosqayrayku, nispa. Chaymi suticharqan Isacarta. ¹⁹ Chay qhepatataq Leaqa huktawan wijsallikuspa Jacobpaq soqtakaq wawata wachakurqan. ²⁰ Hinaspanmi Leaqa nirqan: Diosmi allin regalota qowan, kunanza qosaymi sumaqta rikuwanqa, paypaq soqta wataña wachakusqayrayku, nispa. Suticharqantaq Zabulonta. ²¹ Chay qhepatataq Leaqa huk warmi wawata wachakurqan, suticharqantaq Dinata.